

יחי המלך

קונטרס שבועי בענייני גאולה ומשיח

משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מליובאוויטש

גליון תשו

ערב שבת קודש פ' ויחי, י"ב טבת ה'תשס"ח

יוצא לאור על-ידי

תלמידי ה'קבוצה', "חיילי בית דוד" - בית משיח 770

במסגרת אגודת חסידי חב"ד באה"ק, תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ק"ה שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ונ"ז שנה לנשיאותו

יחי אדובנו מורנו מלך המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר שליט"א

מלך המשיח

מהרה יגלה אכ"י"ר

לזכות

הו"י"ח ר' יצחק בן מרת מזל שיחי ויינשטיין,

ליום הולדתו, ג' טבת

הו"י"ח ר' ישראל בן מרת גיטל שיחי ווייס,

ליום הולדתו, ח' טבת

הו"י"ח ר' ארי' לייב בן מרת אסנת שיחי ווייסבאך,

ליום הולדתו, ט' טבת

הו"י"ח ר' שלום בן מרת חנה שיחי אחראר,

ליום הולדתו, י"ב טבת

הו"י"ח ר' בצלאל בן מרת פערל שיחי פליישמאן,

ליום הולדתו, י"ב טבת

הו"י"ח ר' עמוס בן מרת דבורה שיחי נסים,

ליום הולדתו, י"ב טבת

הרה"ג הרה"ח ר' שמעון הלוי בן הרבנית מרת לאה שיחי רייטשיק,

ליום הולדתו, ש"ק פי ויחי, י"ג טבת

הרה"י"ת ר' יוסף יצחק הלוי בן הרבנית מרת לאה שיחי רייטשיק,

ליום הולדתו, ש"ק פי ויחי, י"ג טבת

הו"י"ח ר' נחום בן מרת פערל שיחי מארקס,

ליום הולדתו, ש"ק פי ויחי, י"ג טבת

הו"י"ח ר' אלימלך שמואל בן מרת גיטל שיחי ווייס,

ליום הולדתו, י"ד טבת

הת"י הרב חיים בנימין בן מרת פייגע סאשע שיחי עסטולין,

ליום הולדתו, ט"ז טבת

לשנת ברכה והצלחה בגו"ר

נדפס ע"י הרה"ת ר' מנחם מענדל הלוי ז"ל מרת נחמה פייגא וילדיהם: שולמית ובעלה הרה"ת דוד הלוי ובנם נתן הלוי ש' לאבקובסקי, מאיר שלמה הלוי, חנה שרה, לוי יצחק הלוי וחווה מוסיא שיחי שגלוב

ומסיימים ב(תירוצם) טוב

בקשר עם פ' השבוע, מובא בזה צילום (מוקטן) ממענה כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על שאלת המניחים בשיחת ש"פ שמות ה'תשמ"ו

(נדפס בספר השיחות תשמ"ו ח"ב ע' 6-425)

ג) בנוגע לשאלה אודות דברי יעקב לפרעה "מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי", מניין ידע שלא יחיי כשני חיי אבותיו — יש להעיר, שרש"י מתרן שאלה זו בפירושו "לא השיגו בטובה", בפירוש המשכיל לדוד: "דליכא לפרש במספר הימים ממש דלא שייך לא השיגו רק אם כבר הי' מת, אז י"ל לא השיגו, אבל כה"ג לא", ולכן, מפרש רש"י "לא השיגו בטובה".

אם י"ל לא השיגו בטובה, מפרש רש"י "לא השיגו בטובה".

אם י"ל לא השיגו בטובה, מפרש רש"י "לא השיגו בטובה".

אם י"ל לא השיגו בטובה, מפרש רש"י "לא השיגו בטובה".

פענוח הכתי"ק:

(לגבי אבותי).

שכבר נאמר מעט.

[כ"ק אד"ש הקיף תיבות "לא השיגו בטובה" וכתב:] "וג"ז כפל שכבר נאמר "ורעים" [והוסיף למניחים:] ומסיימים ב(תירוצם) טוב.

המדור מוקדש

לעילוי נשמת ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל - נפטר ביום כ"ז אלול

ולע"נ זוגתו טשרנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה - נפטרה ביום ה' טבת

יה"ד שתיכף ומיד יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמתית והשלימה

נדבת בנם - יבלחט"א - הרה"ח שמואל סטראל ומשפ' שיחיו

ב"ה

3 דבר מלכות

יהודי שאינו יודע משום "קונצים" או פוליטיקה / משיחת ש"פ יחי התנש"א

8 זמן הגאולה

יעקב אבינו חי וקיים! / פ' השבוע באור הגאולה

12 המעשה הוא העיקר

לרצות ולבקש שיהי' גילוי הקץ - ביאת משיח / הוראות למעשה בפועל

13 ניצוצות של משיח

במה נחשב הכל בערך לצער הגלות? / לקט קטעים קצרים ופתגמים בעניני גאולה ומשיח

14 ילחום מלחמת ה' - וינצח

להחזיק בארץ ישראל בשתי ידיים! / שיחות בענין שלימות העם והארץ

15 כתב-יד-קודש

ומסיימים ב(תירוצם) טוב / צילום מיוחד מהגהת הרבי לשיחת ש"פ שמות תשמ"ו

מוקדש לזכות התמימים השלוחים

לישיבת "תומכי תמימים - מלך המשיח" פורט לורדייל, פלורידה

ולזכות קהילת "מרכז משיח - 770" רוב הקהילה הרה"ח מרדכי ומשפ' שי' ענתו

המדור "כת"ק - פרסום ראשון" מוקדש לעילוי נשמת החייל בצבאות השם

דותן ישראל ע"ה בן - יבדלו לחיים טובים ארוכים - אברהם וסילבי שיחיו ואונו

נפטר ביום כ"ט ניסן ה'תשס"ז

ולעילוי נשמת שמעון בן יהושע ע"ה ומוניק בת אליהו מיארה ע"ה

יה"ד שתיכף ומיד ממש יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמתית והשלימה

יחי המלך /

סניף ארה"ב: 383 Kingston Ave. #38, Brooklyn, NY 11213 • טל': 646-544-5417

סניף ארץ הקודש: ת.ד. 966 קרית שמואל, מיקוד: 26109 • טל': 8715-770 (04)

דואר אלקטרוני: chinuch@015.net.il • אינטרנט: www.moshiach.net/blind

להחזיק בא"י בשתי ידיים!

כאשר יהודי יודע ומרגיש שהגלות אינו מקומו האמיתי, ומה שנמצא בגלות ("בנים שגלו מעל שולחן אביהם") הרי זה רק באופן עראי, מכיון שהוא מוכרח לקיים את רצונו של הקב"ה ששלחו בגלות למשך זמן מסויים (ואינו רוצה למרוד חס-ושלום בהקב"ה), אבל הוא מצדו חפץ לצאת מהגלות ("ונשאתני ממצרים") – הרי מובן בפשטות שכאשר הקב"ה נותן (לא חס-ושלום בשר-ודם בכחו ועוצם ידו) ליהודים שטחים של ארץ ישראל (עוד בהיותו בגלות) מחזיק הוא בשטחים אלו בשתי ידיו (ראה תוד"ה חמרא ב"ק צב, ב), ואינו מוותר אפילו על "שעל" (עיין ל"ת להאריז"ל ישעיה מ, יב) אחד!

אמנם ישנו הענין ד"לא יעלו בחומה כו", כלומר, שאין למהר להשיג את כל שטחי ארץ ישראל ע"י ענין של כח – כי על-זה נאמר "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי גוי", כלומר, שצריכים לעסוק בביטול הענין ד"חטאינו", ובדרך ממילא יתבטל כללות הענין ד"גלינו מארצנו", ואז יקבלו בני-ישראל – מהקב"ה – את כל ארץ ישראל בשלימותה, ללא ענין של מלחמה וכיוצא-בזה;

אך כאשר מדובר אודות שטחי ארץ ישראל שהקב"ה כבר נתנם לבני-ישראל – מחזיקים בני-ישראל בשטחים אלו בשתי ידיים, ואינם מוותרים מאומה!

וכמו-כן בנוגע לשטחים דחוף-לארץ הקשורים ונוגעים לבטחונם של יהודים הנמצאים בארץ ישראל או בחוף-לארץ (עירובין מה, א – נהרדעא) – שאין לוותר חס-ושלום על שטחים אלו, מכיון שוויתור כזה כרוך עם ענין של סכנה ופיקוח-נפש, ואדרבה: מכיון שישנו חשש ש"משם תהא הארץ נוחה ליכבש לפניהם" – אזי "יוצאים עליהם בכלי-זיין ומחללין עליהם את השבת" ("עד רדתה – אפילו בשבת"), וכל זה – אפילו כאשר מדובר אודות נכרים שצרו על עיירות ישראל "על עסקי תבן וקש" בלבד, ולא רק כאשר צרו בפועל, אלא אפילו כאשר ישנה שמועה שהם "ממשמים לבוא" (שולחן-ערוך אורח-חיים סשכ"ט ס"ו).

וכאשר יהודים מתנהגים על-פי הוראת השולחן-ערוך, ועומדים בזה בכל התוקף – אזי נופל פחד על אומות-העולם, וכמו-שכן "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", ואז – אינם מנסים אפילו לפגוע ביהודים חס-ושלום, ואדרבה: "בשבעה דרכים ינוסו לפניך", כלומר, שהם יברחו משטחי ארץ ישראל ומהשטחים הקשורים לבטחונה של ארץ ישראל, ותועלת הדבר תהיה גם עבורם – עבור האינם-יהודים, ואפילו עבור "מחבלים", שגם הם לא יפגעו, מכיון ש"בשבעה דרכים ינוסו לפניך"! וזוהי הדרך היחידה להשכנת שלום אמיתי!

ומכיון שישנם יהודים שהכניסו את עצמם לגלות פנימית ועמוקה ביותר (הן בין אלו הנמצאים בחוף-לארץ, והן בין אלו הנמצאים בארץ הקודש) – רגש-נחיתות ו"פחד איום" כלפי גוים ו"גוישקייט", וכתוצאה מכך מתנהגים הם היפך רצון ה' והיפך התורה בכל הקשור לבטחונה של ארץ ישראל [ואין להאריך בזה, מכיון שזהו זמן שצריכים לדבר אך בטובתן של ישראל] – הנה יהי רצון ש"יערה עליהם רוח ממרום" ויתחילו לצעוק "ונשאתני ממצרים", כלומר, שיבקשו מהקב"ה שיוציאם ויגביהם מהמצרים וגבולים הנ"ל!

(משיחת עשרה בטבת, יהפך לשמחה, תשמ"ג – מוגה; נדפס בלקו"ש חז"ע ע' 437 ואילך)

יהודי שאינו יודע משום "קונצים" או פוליטיקה

- אמרו חז"ל "יעקב אבינו לא מת... מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" ● מאחר שתורת אמת קובעת ואומרת שחיים הנצחיים דיעקב תלויים ב"זרעו בחיים", בהכרח לומר, ש"זרעו" בכל דור ודור, בכל נקודה ונקודה, בכל זמן, בכל מקום ובכל מצב – הם "בחיים"! וכל חסרון ב"זרעו בחיים" – היא פגיעה – רח"ל היל"ת – ב"הוא בחיים" דיעקב אבינו!!! ● כששואלים יהודי: איך יתכן לומר ש"יעקב אבינו לא מת" ו"כי בכדי ספדו כו"?" הרי הוא עונה מיד, "מקרא אני דורש" – כלומר: מה נוגע לי שיש בעולם ספדנים וקברנים, אינני יודע משום "קונצים"! ● משיחת ש"פ ויחי, י"ב טבת ה'תנש"א – הנחה פרטית, בלתי מוגה*

ממה דכתיב בפטירת יעקב⁴ "ויגוע" ולא כתיב "וימת"⁵.

ויש לומר, שמזה גופא מוכח, דזה שיעקב "הוא בחיים" הוא בגלל ועל-ידי-זה ש"זרעו

(4 פרשתנו מט, לג.)

(5 כפירוש רש"י על הפסוק (פשוטו של מקרא) "ויגוע ויאסף, ומיתה לא נאמרה בו, ואמרו חז"ל יעקב אבינו לא מת" – שכוונתו לאמרו "ל בתענית שם, אלא, שבתענית למדו זה מהפסוק ("מקרא אני דורש") ש"מקיש הוא לזרעו". וראה גם תוד"ה יעקב תענית שם: "וכן משמע מדכתיב ויגוע ולא כתיב וימת". [הערה 9 מסה"ש תנש"א שם].

א. איתא בגמרא¹: "יעקב אבינו לא מת...". וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא... מקרא אני דורש, שנאמר³ ואתה אל תירא עבדי יעקב נאום ה' ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים, מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

ולכאורה, זה שיעקב לא מת יש להוכיח

(1 תענית ה, ב.)

(2 וברש"י שם: "חי הוא לעולם".

(3 ירמ"ל, יו"ד.

(* הערת המו"ל: השיחה שלפנינו נעתקה מ"יתוכן קצר" מהתוועדות זו שיצא לאור בזמנו ע"י "ועד הנחות התמימים". חלקה (בלבד) הוגה אח"כ ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ונדפס (בשילוב עוד שיחות מהתוועדות) בסה"ש תנשי"א ח"א עמוד 225 ואילך. בשולי-הגליון העתקנו כמה הערות מסה"ש שם וצויין בסוף כל אחת מהם.

בנוסף לזה, שילבנו בשולי-הגליון (ובמקרים אחדים אף בתוך השיחה) קטעים או ביטויים נוספים שלא נכנסו ב"יתוכן קצר" הנייל והעתקנו אותם מתוך רשימה פרטית מהתוועדות זו שיייל בזמנו ע"י "קבוצת תלמידי בית המדרש האלי תורה" (אשר נערכה בצורה קרובה מאוד לסגנון ואופן אמירת הדברים בהתוועדות), ובכל אחת מההוספות צויין שהיא מהנחה אחרת.

במוחש], ואילו גאולה האמיתית והשלימה תהי' למעלה מכל גדר והגבלה – למעלה מהגבלת "ענני שמיא", ולמעלה גם מההגבלה דמספר "שבעה"¹³.

דהגם שבקדושה יש ההתחלקות של שבעה קני המנורה, שבעת ימי הבנין, שבע מדות וכו', וכן התחלקות דחמש ועשרה ושלשה וכו' – מ"מ, כ"ז קשור להתחלקות דדרגות וכו', והגאולה תהי' למעלה מכל גדר גשמי וגדר רוחני, גדר בכלל וגדר בפרט ובפרטי פרטיות!¹⁴

ויתירה מזה – למעלה גם מבחינת "אחד", ואפילו מבחינת "יחיד", (שהרי גם בבחי' זו צריך לשלול הענין ד"אחד ואין שני לו"), כי אם, בלשון הידוע¹⁵ – "ישראל וקוב"ה כולא חד", שאין צורך אפילו בגילוי האלף דאלופו של עולם (כמו ב"אחד"), כי החי"ת והדל"ת (ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם) מצד עצם מציאותם מגלים "קוב"ה", ומטעם זה נמשך הענין גם בלשון ארמית (שאינו לשון הקודש) – "חד" – וממנו נמשך בכל השבעים לשון (כידוע שלשון ארמי הוא ממוצע המחבר בין לשון הקודש והשבעים לשון).

ג. ויש לומר, ש"ישראל וקוב"ה כולא חד" הוא גם מלשון וענין "חודה של מחט",

(13) (בהנחה אחרת נוסף כאן: דוקא "בשעתא חדא וברגעא חדא", ובפרט שהתפללו כמ"פ "ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים", וכיוונו בה שהוא"ז שבראשו הופכו ללשון עבר, שהרי זה נפעל כבר ברגע שלפני-זה, כולל ג"כ שהקב"ה רוצה שגם לעתיד-לבוא יזכרו את המעלה דיציאת מצרים ו"כל ימי חיך לרבות הלילות" – גם הלילה דהגלות הזה האחרון – גם המע' דזמן הגלות, ועד ש"לילה כיום יאיר".

(14) להעיר משיחת ש"פ נצוי' תשמ"ט: "]. גאולה האמיתית והשלימה, וליתר דיוק – למעלה גם מתואר של "גאולה", למעלה מתואר "אמיתית" (כולל גם אמת לאמיתו), ולמעלה מתואר ד"שלימה", ותיכף ומיד, למעלה מ"תיכף" ולמעלה מ"מיד", ו"לא עיכבן כהרף עין", למעלה מ"הרף" ולמעלה מ"עין", ובפשטות ממש, למעלה מ"פשטות" ולמעלה מ"ממש".

(15) ראה זח"ג עג, א.

בחיים", ולכן, ההוכחה וההודעה (כולל הפירוש והביאור בזה) ש"יעקב אבינו לא מת" הוא מזה ש"זרעו בחיים".

ב. ומזה מובן ענין נוסף:

ישנם כאלו שרוצים לחלק, רחמנא ליצלן, בין דורות של בני ישראל. ולדוגמא: הדור שנכנסו לארץ היו זכאים וכו', שכן, הם נכנסו בפועל ל"ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה גו"¹⁶, עם יהושע בן נון וארון הברית וכו', וכבשו את כל הארץ (החל מהפלת חומת יריחו ע"י השבעה סיבובים ואח"כ כיבוש כל העיר) – משא"כ בדורות אחרים.

אבל לאמיתתו של דבר, בכל דור ודור הרי "זרעו בחיים", ועי"ז נעשה "הוא בחיים", כדלקמן¹⁷.

ואדרבה, בדורנו זה – דור הגאולה – ישנה מעלה גדולה אפילו לגבי הדור ההוא (שנכנס לארץ), כי אז ה' צורך להמתין שבע שנים שכבשו ושבע שנים שחלקו כו' ("ביז מ'האט פאנאנדער געפאקט די פעקלאך"¹⁸); משא"כ בגאולה העתידה לבוא בקרוב ממש – אין צורך להמתין ח"ו שבע שנים, ואפילו לא שבע שעות (הן "שעה" בפירושו ס' רגעים, ואפילו לא "שעה" בפירושו "קער") – כי אם "וארו עם ענני שמיא"⁹, "בשעתא חדא וברגעא חדא"¹⁰ ("וועט גלייך זיין דער אריבערשפרונג"¹¹ לרגע הגאולה).

ולא עוד, אלא שהגאולה תהי' למעלה גם מ"ענני שמיא" – שהרי גם עננים תופסים שטח מקום מסויים [כמובן ממש¹² "ואד יעלה מן הארץ והשקה גו"¹³, וכנראה גם

(6) עקב יא, יב.

(7) סעיף ד'.

(8) = עד שארוז את החבילות (מהנחה אחרת).

(9) דניאל ז, יג. וראה סנהדרין צת, א.

(10) ראה זח"א קכט, סע"א.

(11) = תהי' מיד הקפיצה (מהנחה אחרת).

(12) בראשית ב, ו.

במה נחשב הכל בערך לצער הגלות?

[.] גם כשנמצאים במעמד ומצב ד"ויחי יעקב", חיים אמיתיים, ועד לאופן שלמעלה ממדידה והגבלה, "מאד" – הרי, כל זמן שנמצאים "בארץ מצרים", חסר הענין הכי עיקרי שאליו משתוקקים כל בני" – להיות במעמד ומצב ד"בנים הסמוכים על שולחן אביהם", שלכן, גם כשיש להם כל המצטרך להם ברוחניות ובגשמיות, במה נחשב זה בערך לצער הגלות, "בנים שגלו מעל שולחן אביהם"?!... ולכן, מפרשת ויחי, "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנים", באים לפרשת (וספר) שמות שקשורה עם ענין הגאולה (ספר הגאולה), "ואלה שמות בני ישראל", "על שם גאולת ישראל נזכרו כאן", "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין".

(משיחת ש"פ ויגש, ה' טבת ה'תנש"א – בלתי מוגה)

כשנמצאים בסוף זמן הגלות אין מקום לבכי' והספד

ובלשון הגמרא (בהסוגיא ד"יעקב אבינו לא מת") "בכדי (בחנם) ספדו ספדייני כו" (בניחותא) – דאף שבגמרא הרי זו שאלה (בתמי'), מ"מ, כל ענין בתורה (גם השאלה) הו"ע קיים ונצחי [וראי' לדבר – מהדין דהמתפיס בשבועת משה גם לאחר שבתלה] – כן, כשנמצאים בסוף זמן הגלות אין מקום לבכי' והספד ("ניטא וואָס צו קלאגן"), כיון שתיכף ומיד ממש רואים ש"ויחי יעקב" בפועל ממש, נשמה בגוף.

(משיחת ש"פ ויחי, ט"ז טבת ה'תש"נ – בלתי מוגה)

הכל דובר כבר והכל מוכן כבר

ועוד והוא עיקר – שהכל דובר כבר ("אז מ'האט שוין אלץ גערעדט און אָפּגערעדט"), ובפרט ע"פ הודעתו והכרתו של נשיא דורנו – שלא רק שכבר "כלו כל הקיצין", אלא עוד זאת, שהכל מוכן כבר ("אז מ'האט שוין אלץ צוגעגרייט און אָנגעגרייט") כולל השולחן ערוך, וצריכים אך ורק לפתוח את העינים ואזי יראו – שנמצאים כבר בגאולה האמיתית והשלימה, ותיכף ומיד ממש.

(משיחת ש"פ ויחי, י"ד טבת ה'תשנ"ב – בלתי מוגה, |ההדגשה במקור|)

לרצות ולבקש שיהי' גילוי הקץ - ביאת משיח

"בקש לגלות את הקץ לבניו" (רש"י ריש פרשתנו)

ומזה גם הוראה לכל היהודים לכל הדורות - שצריך להיות הענין ד"ביקש . . לגלות . . קץ הימין": יהודי צריך לרצות ולבקש¹ שיהי' גילוי הקץ, שזה גופא (הבקשה וההתבוננות בזה) נותן סיוע ועידוד רב בעבודת ה'.

וכפי שרואים במוחש, שכשאומרים ליהודי ש"הנה הנה משיח בא" ("אט אט קומט משיח") ו"ווי וואַנט משיח נאָו" - זה פועל זירוז והוספה בעבודת ה', וזהירות יתירה יותר שלא יהי' שום ענין של "שמא יגרום כו", ש"ח" יעכב את ביאת המשיח.

ובימינו אלה מיתוסף עוד ענין: תורת אמת אומרת² "כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה", הגמרא אומרת בפשיטות שהקץ ישנו כבר מזמן;

צריך רק שיהי³ ה"שעתא חדא"⁴ - ההזזה ("דעם" "קער")⁵ דתשובה, שמביא "ומיד הן נגאלין"⁶, מיד ממש - "נאו"⁷ - בעגלא דיין.

(תרגום חפשי משיחות עשרה בטבת וש"פ ויחי ה'תשמ"א - מוגה*)

1) כנוסח התפלה ג"פ בכ"י (בימות החול) את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח. ובכל תפלה - ותחזינה עינינו כו'. וראה לקו"ש ח"כ ע' 458, 384 ואילך.	2) סנהדרין צז, ב.
3) ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' ריב.	4) זח"א קכט, א.
5) מלשון וישע גו' לא שעה (ראה סה"מ קונטרסים ח"ב ע' 792. ועוד).	6) רמב"ם ה' תשובה פ"ז ה"ה.
7) בגימטריא ז"ן, א-ל הוי' - ראה בארוכה שיחת ש"פ צו, ה'תשמ"א.	8) נדפס בלקו"ש ח"כ ע' 234.

המדור מוקדש לזכות מתפללי בית הכנסת "מרכז תורה וחסד", לוס אנג'לס ולזכות רב בית הכנסת הרב ירון בוגנים וזוג' וב"ב שיחיו ולזכות הרב משה בוגנים ומשפחתו שיחיו - עיה"ק צפת שיזכו לקבל פני כ"ק אדמו"ר שליט"א משיח צדקנו בפועל במש תיכף ומיד ממ"ש

המדור הבא מוקדש לעילוי נשמת הרה"ג הרה"ח ר' חיים משה יהודה כהר"ר ירמיהו הכהן ולאה ע"ה בלוי מו"ל כת"י הראשונים, רב בית כנסת ומנהיג רוחני במשך יובל שנים, וזיכה אלפים במצוות תפילין ומזוזה נפטר ג' אייר ה'תשס"ג, לסדר "אמור אל הכהנים" ולע"נ זוגתו הרבנית חנה ח'י הנה בת ר' מאיר שמריהו ורחל - נפטרה י"ג כסלו ה'תשמ"ג יח"ד שתיכף ומיד יקויים העוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלמה

וכמחז"ל¹⁶ "פתחו לי כחודה של מחט כו":

חודה של מחט היא נקודה אחת, שאין בה ההרחבה וההתפשטות דפרטים כו'; וביחד ע"ז, נקודה זו כוללת כל סדר ההשתלשלות. וענין זה נעשה ע"י הנקב והחלל (שנעשה ע"י חוד המחט) - ענין הביטול, "ונפשי כעפר לכל תהי"¹⁷ - שבתוכו נמשך הקו וחוט, הכולל כל האורות וההשפעות דכל סדר ההשתל. ובפשטות: שביחד עם ענין הביטול שביהודי, יש בו כל הענינים בשלימות בתור נשמה בגוף, "זרעו בחיים".

כולל גם בנוגע לרגע זה - שמחד גיסא נמצאים בבחינת "מצרים", וביחד עם זה, רגע זה עצמו נעשה רגע הגאולה שלמעלה מכל גדר והגבלה!

וי"ל דזהו גם הרמז בזה שקו וחוט הוא בצירוף אות וא"י - דצירוף האות הוא מתחילתו ועד סופו בלי שינויים, בחי' אמת לאמיתה שנמשכת וחודרת מראשית כל ההשתלשלות עד לסיומה למטה מטה בלי שינוי, אשר, זהו גם מדתו של יעקב - מדת האמת¹⁸, "יעקוב" (כפי שנכתב בחמשה מקומות) מלא וא"י דוקא, שקשור גם עם גאולה העתידה כדחז"ל בזה¹⁹.

16) ראה שהש"ר פ"ה, ב. וראה לקו"ש ח"א ע' 191 הע' 17.

17) נוסח תפלת אלקי נצור (מברכות יז, א).
18) כמ"ש (מיכה בסופו) "תתן אמת ליעקב" (ראה תורת לוי'צ לתענית שם (ס"ע ז') ש"אמ"ת ליעקב" הוא תיבות יעקב ל"א מ"ת"). [ע"פ סה"ש שם והערה 15].
19) פרש"י בחוקותי כו, מב.

(בהנחה אחרת נוסף כאן:) ועד ויישם בארון במצרים, שחודר בכל המצרים והגבולים, כולל גם ברגע זה הרי הוא במצב ד"יחי יעקב", וכמדובר לעיל, שבכל זמן - "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

ומזה ממשיכים לפ' "ואלה שמות בני ישראל": "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין", ובמובן ד"אלה שמות" - מראה באצבעו ואומר "אלה" ו"שמות" דוקא, שאת השם נותנים דוקא בשעת נתינת נפש הקדושה בשעת המילה וי"ל שהיות שכל

ד. וזהו גם מה שאמרו חז"ל "יעקב אבינו לא מת . . . מקיש הוא לזרעו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים":

ההוכחה ש"הוא (יעקב) בחיים" היא מזה שכל אחד ואחת מעם ישראל - זרע יעקב²⁰ - האנשים והנשים והטף, במשך כל הדורות כולם - הוא "בחיים", וכיון שכן הרי "הוא - יעקב - בחיים"!

ומזה מובן ופשוט, שלא יתכן כלל וכלל לחלק, רח"ל, בין דורות של בני" בהענין ד"זרעו בחיים" - לומר, שדורות מסויימים הם בבחי' "אכשור"²¹, משא"כ דורות אחרים - כי, מאחר שתורת אמת קובעת ואומרת שחיים הנצחיים דיעקב תלויים ב"זרעו בחיים", בהכרח לומר, ש"זרעו" בכל דור ודור, בכל נקודה ונקודה, בכל זמן, בכל מקום ובכל מצב - הם "בחיים"!! וכל חסרון ב"זרעו בחיים" (אפילו רק בדור אחד, ואפילו לרגע אחד של הדור) - היא פגיעה - רח"ל היל"ת - ב"הוא בחיים" דיעקב אבינו!!...

- כן הוא הפס"ד בתורה, ופס"ד בתורה הוא בעל-הבית ומשנה מציאות העולם (כמרז"ל²² דכאשר בית-דין מעברין את השנה בתוליו חוזרין)!

יהודי הוא מקבל מהקב"ה ובמילא אין צריך להמתין עד הברית מילה, אלא מיד בקריאת התורה, ובכל ח' יום יש לכלל-הפחות שלוש פעמים קרה"ת - ולפעמים יותר מזה - שזוהו הסדר מעת מתן תורה שבכל ח' יום קוראים לכלל-הפחות ג' פעמים קרה"ת ויותר; ונק' כן בפועל - "ואלה שמות בני ישראל", בהמשך ל"יחי יעקב" - "יעקב אבינו לא מת", ע"י הביטול שבכל יהודי בעבודה הרוחנית "ונפשי כעפר לכל תהי", שלא רק בל' עתיד "אל עפר תשוב" כי-אם בל' עבר אין צריך לענין המיתה כדוגמת "יעקב אבינו לא מת". ועי"ז נמשך הקו וחוט דכל סדר ההשתלשלות, כאמור: "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

20) שהרי, אם חסר ח"ו אצל אחד מישראל (בדור אחד), אין זה אמת (מהע' 16 בסה"ש שם).
21) יבמות לט, ב.
22) ירושלמי כתובות פ"ב ה"ב.

וכיון שכאור"א מישראל, האנשים והנשים והטף, הוא מזרע יעקב אבינו (כפי שנכתב גם בספרי אוה"ע, שיהודי זה הוא פלוני בן פלוני ופלונית עד ליעקב אבינו) – מובן, ש"זרעו בחיים" קאי על כאור"א מהם, ללא שום הבדל ח"ו.

ובפרט ע"פ המבואר באגה"ק²³ ש"נשמתו (של יעקב) . . כלולה מכל הנשמות בישראל מעולם ועד עולם", כולל ובמיוחד נשיא ישראל שבכל דור ודור – ד"נשיא" הוא ר"ת "ניצוצו של יעקב אבינו"²⁴, והפגיעה בהענין ד"זרעו בחיים" היא פגיעה רח"ל בהנשיא וביעקב אבינו עצמם²⁵.

ונקודת הענין – שכל יהודי, ללא כל הבדל, הרי הוא קשור ומאוחד לעולם עם הקב"ה. וכפס"ד ברור דהרמב"ם²⁶ שכאור"א מישראל "רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו".

[23] ס"ז.

[24] קהלת יעקב מע' רבי. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1051 הערה 18.

[25] (בהנחה אחרת נוסף כאן): ועד – כמו שאמרו בהפטורה שלפנ"ז (דפ' ויגש): "ידוד עבדי נשיא להם לעולם", שזה שייך לכאור"א שנכח בעת אמירת ההפטורה – מכיון ששמע הפטורה זו וענה אמן, עאכ"ו זה שקרא את ההפטורה, וע"י הדיבור נפעל כן בהאורי דכל החדר – הענין ד"יעבדי דוד מלך עליהם", ובשתי הלשונות: "להם לעולם" ו"עליהם", שאלו ב' הענינים שיהיו במלך המשיח, גם מלך – "עליהם", וגם רב ומלמד תורה – "נשיא להם" (ראה לקו"ש חל"ה ע' 209 ואילך).

וכך נעשה אצל כל יהודי שהוא נשיא בעצמו ובמשפחתו ועד לכל העולם כולו, וכמדובר לעיל [שיחת ש"פ ויגש ס"ד (סה"ש שם ע' 208)] מהמבוא במדרשים, שכל יהודי בעה"ב על כל העולם במובן ד"ויאחזו בה ויפרו וירבו מאוד", עאכ"ו – נשיא במדינתו (אע"פ שמדינה הוא מל' דין), מתחיל מארץ ישראל שהיא המדינה האמיתית שתפשט בכל הארצות, ע"י שכאור"א עושה עבודתו לעשות במקומו ארץ ישראל.

[26] הל' גירושין ספ"ב.

ואמחז"ו²⁷ דהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק אפילו רשע גמור מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו", ויש גורסין בגמ'²⁸ שע"י הרהור תשובה נעשה "צדיק גמור".

ולפי כ"ז מובן שהי' לא תהי' אפילו מחשבה באופן האמור, ועאכ"ו כ' דיבור ופרסום הענין – שהרי-זה פגיעה ב"הוא בחיים" של יעקב אבינו, והיפך האמונה פשוטה בתורת משה שאומרת ש"יעקב אבינו לא מת" – ד"מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

וכיון שכבר נתפרסם הענין כו' – הרי בודאי ויהי רצון שהכוונה בזה היא – ש"זדונות נעשו לו כזכיות"²⁹, ויתירה מזו – "זכיות" ממש. וכן התועלת מהכתובה וההדפסה כו' – שהענין יומחק לגמרי מכל וכל. – ולהעיר ממגילת סוטה שכל מטרת כתיבתה היא בכדי שאח"כ תומחק המגילה בהמים, "וימחוק יפה יפה עד שלא ישאר במגילה רושם הניכר כלל"³⁰; ואדרבה – עי"ז נעשה "ונקתה ונזרעה זרע"³¹ (אם היתה טהורה), שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח³², הי' דרכה לילד נקבות תלד זכרים³³ (הקשור עם הגאולה).

ה. ויש לומר דזהו מ"ש בגמרא: "אל"ל וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטיא וקברו קברייא, אל"ל מקרא אני דורש שנאמר כו" (כדלעיל ס"א):

כששואלים יהודי – איך יתכן לומר ש"יעקב אבינו לא מת" ו"כי בכדי ספדו כו" – הרי הוא עונה תיכף ומיד, "מקרא אני דורש" – כלומר: מה נוגע לי שישנם בעולם ספדנים

[27] קידושין מט, ב.

[28] אור זרוע סק"ב. תניא פ"א.

[29] יומא פו, ב. ושם: נעשות.

[30] רמב"ם הל' סוטה פ"ג ה"י.

[31] נשא ה, כח.

[32] פרש"י עה"פ – מסוטה כו, א.

[33] סוטה שם.

עוזבים "את החיים ואת הטוב" ישנו ההיפך מזה²⁹ [.] ומה עוד כשהיו במצרים [וגם כשהלכו לקבור את יעקב אבינו הם ידעו שאח"כ יחזרו למצרים, שהרי השאירו שם את הטף] וידעו שמצרים היא "ערות הארץ"³⁰,

– ואם כן, אלו ש"ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא" לא הי' אצלם שום ספק שלפחות "חלק" מזרע יעקב לא יהי' בחיים, שאז גם יעקב לא יוכל להיות בחיים, ובמילא (לדעתם) צריך להיות "חנטו חנטייא", ומכיון ש"חנטו חנטייא" צריך גם להיות "ספדו ספדנייא וקברו קברייא".

וא"כ, אין צורך להדחק ולומר שהם חנטו את יעקב אבינו מחמת הספק כדי להבטיח את העתיד – כי גם אם נאמר שהמצרים ידעו שחיי של יעקב קשורים בזרעו וידעו שקישור הנפש בגוף של יעקב קשורה לאופן הנהגת הבנים, שזהו דבר המתקבל בשכל

[למצריים הרי הי' את "חכמת מצרים"³¹, והיו אצלם כמה ענינים של שכל כולל גם חכמת הנפש, ובפרט לפי דברי פרעה "לא ידעתי את הוי"³², היינו שאת הוי' הוא לא ידע אבל אודות "אלקים" הוא כן ידע³³, שהפירוש "אלקים" ע"פ שולחן-ערוך³⁴ (עאכ"ו כ' ע"פ קבלה וחסידות) הוא "בעל היכולת ובעל הכחות", ונמצא שהם ידעו את כל הענינים שבטבע כולל גם את נפש האדם שהיא ג"כ חלק מהטבע, והם ידעו איך נפש האדם קשורה עם הילדים ועאכ"ו גוף האדם]

– הנה אצל אלו ש"חנטו חנטייא" הי' מונח בפשטות, שהגם שיעקב הי' צדיק ולמרות שהוא בירך את בניו ומסר להם את כל ההוראות להתנהג בדרך התורה והמצוה – והם אמנם נהיו "שלוחי מצוה" בכח התורה והמצוות – אבל מצד הכלל ד"שכיחא היזקא" ויתירה מזו "קביעא היזקא" (כגירסת רבינו חננאל בפסחים³⁵), ומכיון שהמצרים ידעו שלאחרי קבורת יעקב הם חוזרים למצרים ל"ערות הארץ" – במילא היו בטוחים שלא "בכדי (בחיים) חנטו חנטייא" אלא זהו "ודאי" שצריך להיות חנטו חנטייא, מכיון שאצל יעקב יהי' מה שהי' אצל אברהם ויצחק.

(תרגום חפשי משיחת כ"ף מנ"א ה'תשל"א – בלתי מוגה)

[29] נצבים ל, טו ואילך. [30] לקו"ת אמור לה, ג. המשך תער"ב ח"ב ע' תתכב. ועוד. וראה תו"א סב, א – יתירה מזה. [31] מקץ מב, ט. יב. [32] אר"ח ס"ה. [33] מ"א ה, י. [34] שמות ה, ב. [35] שבע' 28. וראה בהנסמן בהערה הנ"ל – כבד"ח.

המדור מוקדש

לזכות מרת חי' רחל בת שפרינצא שנאל

ולזכות: אורי אהרן יואל בן מינדל וזוג' בתי'ה רות בת שרה – לזרעא חי' וקיימא, רחל יפה בת מינדל ושושנה חסיה בת מינדל – לזיווג הגון, דוד יעקב בן מינדל – לרפואה שלימה בגשמיית וברוחנית ולזיווג הגון, יוסף יצחק בן רייזל פרוימה שי' – לברכה והצלחה בגשמיית וברוחנית, צבי בן חי' רחל – לרפוש וקרובה, ולזכות כל משפחותיהם שיחיו – לשפע ברכות עד בלי די

דורש", ה' לו לומר שאכן "בכדי חנטו חנטייא" כי "יעקב אבינו לא מת" אלא שהם לא ידעו מכך!

(ג) וביותר יקשה: אילו היינו אומרים ש"יעקב אבינו לא מת" הוא בנוגע לנשמה, אזי מובן מדוע אלו שהיו צריכים לחנטו לא ידעו שהוא חי, מאחר שאין להם שום שייכות לנשמת יעקב אבינו, הם אינם מסוגלים לגעת בה; אבל אם הכוונה "יעקב אבינו לא מת" היא גם בנוגע לגופו – מה זאת אומרת שהם לא ידעו מכך? הרי הם חנטו את גופו והי' עליהם לראות זאת, שהרי אינו דומה נגיעה (חניטה) בגוף חי לחניטה של גוף שאינו חי, וכיצד יתכן שלא הבחינו בכך?!

ה. והביאור בזה:

בשעת מעשה הרגישו שיש בגופו עוד חיות, אך הם לא ידעו מה יהי' איתו מחר ומחרתיים²⁴ – ומכיוון שיש לחנוט את הגוף מבעוד מועד, לפני שמתחילים להיות בו ענינים של הרס (כפי שהמפרשים²⁵ מביאים בפירושם על סוגיא זו, ובפירושם על ענין החניטה) – הנה כדי להבטיח שאם מחר יתחיל בגופו ענין המיתה, יהי' זה באופן שהגוף ישאר שלם באופן שוה, כדרך גוף חנוט, הוצרך להיות "חנטו חנטייא".

והנה, מכיוון ש"מקרא אני דורש" אשר חיי יעקב קשורים ל"זרעו" (וכמבואר לעיל שחידושו של יעקב לגבי אברהם ויצחק הוא בהנוגע ל"זרעו") – ומכך מובן, שזה שיעקב הוא "בחיים", הרי זה תלוי בזה ש"זרעו בחיים", כמובן מההשוואה "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים",

ואם יהי' חלק מ"זרעו" שלא יהי' "בחיים" ח"ו, אזי נהי' אצלו "כאברהם שיצא ממנו ישמעאל", במילא לא יתכן ש"יעקב אבינו לא מת",

– זהו שאומר: "מקרא אני דורש" . מה זרעו בחיים אף הוא בחיים – שהפסוק מבטיח ש"זרעו" יהי' בחיים, והפסוק משווה את יעקב לזרעו – היינו שישנה הבטחה בפסוק שזרעו יהי' בחיים.

ובלשון הרמב"ם²⁶: "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותם ומיד הם נגאלין" – התורה מבטיחה ש"זרעו" יהיו בחיים, כי בטוח יעשו תשובה;

ולא רק חלק מזרעו – שאז הרי זה בדומה לאברהם ויצחק, אלא "לא ידח ממנו נדח"²⁷ – הפסוק מבטיח שאם "זרעו" הוא מזרע יעקב (שלגביו לא נאמר "ביעקב ולא כל יעקב" (כביצחק), אלא) אצלו מפורש בפסוק ש"זרעו בחיים" – ובמילא יהי' יעקב "חי לעולם".

ו. ועל פי זה, סרה מאל"י השאלה "וכי בכדי חנטו חנטייא":

הם לא ידעו מה יקרה עם זרעו של יעקב אבינו – שהרי הפסוק שממנו למדים (ש"מה זרעו בחיים אף הוא בחיים") נאמר ע"י הנביא (ירמיה) בנבואה לאחרי כו"כ שנים ודורות – והרי על-דרך הרגיל ישנו הכלל ד"שכיחא היזקא" (כדאיתא בפסחים²⁸), היינו, שכאשר

24 וראה בחכמת מנוח (תענית שם) שמפרש ד"יעקב

אבינו לא מת" הכוונה במצרים – לפני בואו למערת המכפלה.

25 ראה גאון יעקב והרי"ף (ועוד) לע"י שם.

26 הל' תשובה פ"ז ה"ה.

27 ע"פ ל' הפסוק – ש"ב יד, יד.

28 ת, ב (וש"נ. אב שם – "קבוע" ראה להלן בסוף הסעיף) לא "שכיחא".

וקברנים, אינני יודע משום "קונצים"³⁴, כי אם מה שמפורש בקרא³⁵ – ש"מקיש הוא לזרעו", ובמילא "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים"!

וכיון שכן – אומר יהודי – אין מה להתפעל משאלות וקושיות העולם – "עולם" מלשון העלם והסתר, כיון שמפורש הדבר בתורה [ולהעיר, שאם הורו ב"ד לעקור כל הגוף דדבר המפורש בתורה פטורים מן הקרבן, ולא שייך בזה "שגגת הוראה"³⁶, ועד"ז גם בנדוד – שאפילו ב"עלמא דשיקרא" לא שייך קס"ד זו], כולל גם ההעלם והסתר בענין הנ"ל, שאם א' יכול לעמוד ולהכריז – רח"ל היל"ת – שבדורנו זה חסר בהענין ד"זרעו בחיים" – אין לך העלם והסתר גדול מזה!

ו. האמור לעיל הוא בהדגשה יתירה בדורנו זה:

רוב בני ישראל שבדורנו זה הם בניהם ובנותיהם כו' של דור האחרון – קדושי עליון שמסרו נפשם בפועל על קדושת השם³⁷ –

34 (בהנחה אחרת): אינני יודע משום "קונצים" ושום פוליטיקה ("קיינע קונצן און קיינע פאליטיק"). ומה ששוואלים: הרי היו כל הענינים? עונה הוא: אינני יודע משום ספדים ושום קברנים – אנא קרא קדריש", ללא שום פלפולים!

35 ולא רק באופן של דרש ("מקרא אני דורש") – שהרי, הדרש הוא "מקיש הוא לזרעו", היינו, שהדרש מלמדנו ש"אף הוא בחיים" כמו ש"זרעו בחיים", אבל בנוגע ל"זרעו" אין צורך בדרש, כיון שמפורש בקרא [הע' 26 בסה"ש שם].

36 ראה רמב"ם הל' שגגות רפ"ד.

37 ראה יל"ש תהלים רמז תשא: "אליך ה' נפשי

השם "ינקום נקמת דם עבדיו השפוך" (כמ"ש בנוסח התפלה ד"אב הרחמים" בשבת).

וידוע גודל העילוי דמס"נ על קידוש ה' בפשטות³⁸, כמובן גם מסיפור המפליא עם הבית-יוסף³⁹, מחבר השולחן-ערוך, שעל פיו נוהגים כל בית ישראל, ביחד עם המפה שעל השו"ע, הרמ"א (וכידוע הרמז בפסוק⁴⁰ "וכל בני ישראל יוצאים ביד רמה").

ומזה מובן, שלאחרי כל מה שעברנו בדור שלפנ"ז – היל"ת ו"לא תקום פעמיים צרה"⁴¹ – וכל "מעשינו ועבודתינו"⁴² במשך כל הדורות ובפרט דדור האחרון – הרי הענין ד"זרעו בחיים" הוא ביתר שאת וביתר עוז;

כולל ובמיוחד – בנוגע לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ומיד ממשי.

אשא, זה דורו של שמד שנתמשכנו על קדושת השם" [הע' 117 בסה"ש שם].

38) ע"ד מרז"ל (פסחים ג, א. וש"נ) בכיו"ב "אין כל ברי' יכולה לעמוד במחיצתו" (וראה הע' הבאה) [ע"פ סה"ש שם ע' 234].

39) ולהעיר ממ"ש במגיד מישרים (ר"פ תצוה) שהבית-יוסף ה' ראוי לזכות למסור נפשו על קידוש השם, אלא שבגלל סיבה נענש ולא זכה לכך (וראה בארוכה לקו"ש חכ"א ע' 176 ובהערות שם). וראה יונת אלם פכ"ב: "כל הצדיקים המתים צריכים להתמרק בנהר דינור, חוץ מן הנהרגין על קדושת השם" [הע' 123 בסה"ש שם].

40) בשלח יד, ח.

41) ל' ה' הכ' – נחום א, ט (וראה לקו"ש חכ"ג ע' 306 הערה 55. וש"נ) [הע' 109 בסה"ש שם].

42) תניא רפ"ז.

המדור מוקדש

לעילוי נשמת ר' יוסף ארי לייב ב"ר משה באר ע"ה וזוג' מרת חשא ב"ר נטע אורי ע"ה

ולעילוי נשמת אורי אהרן יואל ב"ר יוסף ארי לייב ז"ל ופאולין רות ב"ר יצחק ע"ה

ולעילוי נשמת ר' מאיר ב"ר צבי ע"ה שנאל

יה"ד שתיכף ומיד ממש יקויים היעוד "הקיצו ורגנו שוכני עפר" והם בתוכם, בגאולה האמיתית והשלימה

יעקב אבינו חי וקיים!

תרגום חפשי ללשון הקודש - בעריכת מערכת "יחי המלך"

א. הגמרא במסכת תענית¹ מספרת על ר' נחמן ור' יצחק שישבו יחד לסעודה. "בתר דסעוד" (לאחר שסיימו סעודתם) אמר ר' יצחק: "הכי אמר ר' יוחנן יעקב אבינו לא מת".

שאלו מיד ר' נחמן: "וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא וקברו קברייא", כלומר, היות ש"לא מת" – מה פשר כל הענינים הללו, הרי הם היו "בכדי" – ללא שום תועלת², שהרי הוא הי' חי?

ענה ר' יצחק: "מקרא אני דורש, שנאמר³ ואתה אל תירא עבדי יעקב . . כי הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים – מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים".

ב. [. . .] בגמרא זו ישנם כמה דיוקים (כפי שהמפרשים⁴ מתעכבים על-כך):

ראשית, נשאלת השאלה: למאי נפק"מ?

והתשובה ע"כ פשוטה ביותר: מת מטמא ואילו חי אינו מטמא (כלשון הידוע בגמרא⁵), ובאם "יעקב אבינו לא מת" הרי שאז אינו מטמא. ואפילו לדעות ש"קברי צדיקים אינם מטמאים באוהל"⁶, הם מודים שבמגע כן מטמאים, וא"כ על יעקב אבינו לא ניתן לומר זאת (שהוא מטמא במגע) מכיון שעליו אומר ר' יוחנן ש"לא מת" (וכמודגש ביותר בלשון רש"י⁷) – והרי "מת מטמא ואין חי מטמא".

שזוהי נפקא-מינה לפועל בימינו אלה.

וכאן ממשיכים המפרשים⁸ ושואלים: מדוע דוקא יעקב (לא מת)?

הן אמת שהוא הי' "בחור שבאבות"⁹, אך מהו הקשר בין זה שהוא הי' "בחור שבאבות" לזה שהוא "מת" או "חי", ומהו החילוק בינו לאברהם ויצחק?

הנה על זה המענה כהמשך בגמ': "מקרא אני דורש . . מה הוא בחיים אף זרעו בחיים" – שבזה טמון ההסבר לא רק לשאלה "וכי בכדי חנטו חנטייא וכו'", אלא בדרך ממילא מתורצת גם הקושיא מדוע דוקא יעקב [אלא שלגמ' הי' זה פשוט גם קודם, אך עבורנו הדבר מובן עוד יותר מההדגשה בפסוק], וכדלהלן.

ג. הגמרא בפסחים¹⁰ אומרת מה החילוק בין יעקב לאברהם וליצחק, שיעקב אינו "כאברהם שיצא ממנו ישמעאל . . יצחק שיצא ממנו עשו", אלא יעקב "מטתו שלימה"¹¹,

שאצל יעקב כל הילדים אמרו "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"¹² ויעקב ענה "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"¹³.

ובענין זה מתבטאת ייחודיותו של יעקב אבינו על אברהם ויצחק¹⁴:

אצל אברהם ויצחק בנוגע לנשמתם הם "חיים" – כמרז"ל¹⁵ "צדיקים (ש) במיתתן נקראו חיים",

אמנם, בנוגע לחיי הגוף – כיון שהבן נמשך מהוריו ובפרט מהאב, ומפני שאצל אברהם הי' ישמעאל שהתנהג היפך הרצון, ועד"ז אצל יצחק הי' עשו היפך הרצון – נמצא שהגוף של אברהם ויצחק "קשור" עם ישמעאל ועשו.

בנוגע לשאר הענינים – הרי ידוע¹⁶ הדיוק בענין "יצא ממנו ישמעאל", שזה אמנם "ממנו" אבל באופן ד"יצא", וכמו שאמרה לו שרה¹⁷ "גרש את האמה הזאת ואת בנה"; ועד"ז אצל יצחק נאמר¹⁸ "ביצחק יקרא לך זרע" ומפרשים¹⁹: "ביצחק – ולא כל יצחק";

אבל בנוגע לגוף שזה נעשה בעת הלידה – הרי לזה אין תקנה, כי יש חלק מגופו של אברהם שנשאר אצל ישמעאל (כביכול), ויש חלק מגופו של יצחק אצל עשו. ולכן, היות וחלק זה "מת" ביחד עם ישמעאל ועשו, במילא אצל אברהם ויצחק לא יכול להיות מצד גופם "חי לעולם".

משא"כ אצל יעקב החידוש הוא ש"לא מת" – היינו שהגוף שלו חי, ובלשון רש"י²⁰ "חי הוא לעולם" – והכוונה גם לגופו. והסיבה לזה: כי אצל יעקב היתה "מטתו שלימה" (כל ילדיו, כולל גם "ואת דינה בתו"²¹), ובמילא ע"י "זרעו בחיים (הנה) אף הוא בחיים".

ד. והנה, כאשר אמרו בגמרא "יעקב אבינו לא מת", לא עלתה השאלה מה החילוק בין יעקב לאברהם ויצחק – מאחר שזהו דבר הפשוט שלא "כאברהם שיצא ממנו ישמעאל . . יצחק שיצא ממנו עשו", והגוף של האבא יש לו שייכות לילדים והוא עובר לילדים ע"י טיפת האב, "הלובן שממנו עצמות וגידים"²² עם כל הענינים שהגמרא מביאה.

אך השאלה שעלתה היא – "וכי בכדי חנטו חנטייא": אם כך, מדוע הוצרכו לחפש עצות שגופו של יעקב יוותר קיים²³?

עונה על כך הגמרא: "מקרא אני דורש כו'" (ולכאורה, מה המענה בזה על השאלה הנ"ל? הנה על כך מפרש רש"י: הם לא ידעו מכך – "סבורים היו שמת").

וצריך להבין:

(א) מדוע אכן הם לא ידעו מכך?

(ב) אם אכן לא ידעו (ו"סבורים היו שמת") – לשם מה זקוקים בכלל ל"מקרא אני

(12) ואתחנן ו, ד. (19) נדרים לא, א. פרש"י ויצא כח, טו. וראה לקו"ש ח"כ ע' 342 הערה 154.
 (13) פסחים שם.
 (14) ראה עד"ז מקומות שבהערה 8.
 (15) ברכות יח, סע"א.
 (16) לקו"ת ואתחנן ה, א. שה"ש ט, ד. ועוד.
 (17) וירא כא, י.
 (18) שם, יב.
 (19) נדרים לא, א. פרש"י ויצא כח, טו. וראה לקו"ש ח"כ ע' 342 הערה 154.
 (20) תענית שם ד"ה לא מת.
 (21) ויגש מו, טו. ומקומות שבהערה 11 מובן שכולל גם אותה.
 (22) נדה לא, א.
 (23) ראה הרי"ף לע"י תענית שם.

(1) ה, ב.
 (2) ופי' רש"י: וכי בחנם ספדו כו'. וראה מפרשי העין-יעקב בדיוק לשון זה.
 (3) ירמי' ל, י.
 (4) ראה עיון יעקב לע"י כאן.
 (5) נדה ע, ב.
 (6) ראה הנסמן בלקו"ש ח"י ע' 234 ובהע' 55, 59.
 (7) "אלא חי הוא לעולם" – ראה להלן סוס"ג.
 (8) ראה חדא"ג מהרש"א תענית שם. הרשב"א וענין יוסף לע"י שם.
 (9) ב"ר פע"ו, א.
 (10) נג, א.
 (11) ויק"ר פל"ו ה. פרש"י פרשתנו מז, לא. וראה תו"כ בחוקותי כו, מב. ספרי ואתחנן ו, ד. האיזנו לב, ט.
 (12) ואתחנן ו, ד.
 (13) פסחים שם.
 (14) ראה עד"ז מקומות שבהערה 8.
 (15) ברכות יח, סע"א.
 (16) לקו"ת ואתחנן ה, א. שה"ש ט, ד. ועוד.
 (17) וירא כא, י.
 (18) שם, יב.
 (19) נדרים לא, א. פרש"י ויצא כח, טו. וראה לקו"ש ח"כ ע' 342 הערה 154.
 (20) תענית שם ד"ה לא מת.
 (21) ויגש מו, טו. ומקומות שבהערה 11 מובן שכולל גם אותה.
 (22) נדה לא, א.
 (23) ראה הרי"ף לע"י תענית שם.